
ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის რეგიონალურ ბიუროში 2013 წლის 24 აპრილს გამართული საჯარო დისკუსია თემაზე:

“მწვანე აქტივიზმი ადამიანური გარემოსთვის”

ძირითადი მომხსენებლები:

შოთა ბუჩუკური - “სტეფანწმინდა”,
თანათავმჯდომარე

ანა გაბრიაძე - “უსაფრთხო სივრცე”, თავმჯდომარე

მანანა ქოჩლაძე - “მწვანე ალტერნატივა”,
თავმჯდომარე

ნინო შარაშიძე - საქართველოს გარემოს დაცვის
მინისტრის მოადგილე

მოდერატორი: გოგი გვახარია, რადიო
„თავისუფლების“ ჟურნალისტი

გოგი გვახარია - მოგესალმებით. მიუხედავად იმისა, რომ სოციალურ ქსელებშიც ვავრცელებდით ინფორმაციას ჩვენი შეხვედრის შესახებ, ამ თემაზე დისკუსიას ყოველთვის თან ახლავს ცარიელი დარბაზი. ალბათ ჩვენი მომხსენებლები იმაზეც ისაუბრებენ, რა შეიძლება იყოს გარემოს დაცვის პრობლემების მიმართ ასეთი გულგრილობის მიზეზი. მით უმეტეს, როდესაც ეს პრობლემა არ გადაჭრილა და სულ უფრო მწვავედება. მით უმეტეს, რომ დღევანდელ დისკუსიას დაემთხვა კიდევ ერთი ფაქტი, ენერგეტიკის მინისტრის გამოსვლა. მიუხედავად იმისა, რომ პრობლემა მწვავეა, ხალხი მაინც არ მოდის, როდესაც ამ თემაზე ვსაუბრობთ. მაგალითად ბიოლის ფონდს, რომ არ აქცევს ამას ყურადღებას და მაინც ჯიუტად შემოაქვს ეს თემა სადისკუსიოდ.

ახლა ბატონ შოთა ბუჩუკურს ვაძლევ სიტყვას, ორგანიზაციის, “სტეფანწმინდა”, თანათავმჯდომარეს. შეგახსენებთ, დღეს ვსაუბრობთ თემაზე, “**მწვანე აქტივიზმი ადამიანური გარემოსთვის**”.

შოთა ბუჩუკური - მოგესალმებით. დიდი მაგალითად ფონდს დღევანდელი შეხვედრის ორგანიზებისთვის. თემა მართლაც ძალიან მნიშვნელოვანია და სამწუხაროა, რომ ქართული საზოგადოება ჯერჯერობით არ გამოირჩევა აქტიურობით ამ თემის მიმართ. მე ყაზბეგის თემაზე გაიმბობთ და გიჩვენებთ რამდენიმე ფოტოს და ვიდეოს. შევეცდები დაგანახოთ ადგილობრივი მოსახლეობის დამოკიდებულება მსგავსი მასშტაბის პროექტების განხორციელებასთან დაკავშირებით. ასეთ დროს ძალიან მნიშვნელოვანია ადგილობრივი მოსახლეობა მაქსიმალურად იყოს ინფორმირებული იმის შესახებ, თუ რისი გაკეთება იგეგმება და რა შედეგები შეიძლება ამას მოჰყვეს. ჩვენს შემთხვევაში, სამწუხაროდ, არათუ საწყის ეტაპზე, შეგახსენებთ, 2011 წლის ნოემბერში დაიწყო ეს პროექტები, ადგილობრივ მოსახლეობას დღემდე არა აქვს ინფორმაცია იმ პროექტებთან დაკავშირებით, რისი განხორციელებაც არის დაგეგმილი.

გიჩვენებთ ფოტოებს. ეს არის დარიალის ხეობა, აქ შენდება “ლარსიჰესი”. ორივე ჰესი, რომელიც ამჟამად შენდება დარიალის ხეობაში, “დარიალჰესი” და “ლარსიჰესი” დერივაციული ტიპის არის, რაც იმას ნიშნავს, რომ მდინარე თერგის კალაპოტიდან 90% იქნება ამოღებული. თუკი “დარიალჰესის” შემთხვევაში მდინარეს გვირაბში გადააგდებენ, “ლარსიჰესის” შემთხვევაში, რომელიც შედარებით მცირე ზომისაა, თერგს ამ მიწებში გადაიყვანენ.

პროფესიით ეკოლოგი არ გახლავართ და თავს შევიკავებ შეფასებებისგან, მაგრამ გავიმეორებ პროფესიონალების ნათქვამს. მათი შეფასებით ეს პროექტები უარყოფით ზეგავლენას მოახდენს დარიალის ხეობაზე, მდინარე თერგზე, და მთლიანად ბუნებაზე ხევის ამ ტერიტორიაზე. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საუბარი არ არის მხოლოდ ამ ორ ჰესზე. უახლოეს წარსულში იყო საუბარი და დღემდე არ შეწყვეტილა ხდის ხეობაში, რომელიც საბჭოთა პერიოდში ბუნების ძველად იყო გამოცხადებული, ჰიდროელექტროსადგურის აშენებაზე. ის დანარჩენ ორთან შედარებით გაცილებით მცირეა, სულ რაღაც 6 მგვტ სიმძლავრის უნდა იყოს. ჩემი აზრით არ შეიძლება იმის თქმა, რომ რადგან ჰესი მცირეა, მან შეიძლება ნაკლები ზიანი მიაყენოს ხეობას. ვფიქრობ, რომ ყოველი შემთხვევა ინდივიდუალურად უნდა იყოს განხილული, რადგან ყველაფერი შედარებითია. ხდის ხეობა უნიკალურია და თუნდაც 6 მგვტ სიმძლავრის ჰესის აშენება გამოუსწორებელ ზიანს მიაყენებს, იმიტომ რომ აქაც, როგორც დარიალის

ხეობაში ეს პატარა მდინარე მილებში უნდა გადაადგონ, რაც მთლიანად შეცვლის ხეობის სახეს.

ყაზბეგის რაიონში დაგეგმილ სხვა ჰესებზეც მოგახსენებთ. ეს გახლავთ ყაზბეგის რუკა. წითლად ის ადგილებია მონიშნული, სადაც ენერგეტიკის სამინისტრო პერსპექტივაში განიხილავს ჰესების მშენებლობას. დარიალის ხეობაში როგორც მოგახსენეთ, ამჟამად ორი ჰესი შენდება და კიდევ საუბარია რვა ჰესის მშენებლობაზე. ენერგეტიკის სამინისტროს ვებგვერდზე პოტენციური ჰესების ჩამონათვალში დღემდე მონიშნულია რვავე ჰესი, რაც იმას ნიშნავს, რომ ისინი პროექტების ინვესტორს ელიან. ამ პროექტების განხორციელების შემთხვევაში ყაზბეგში მდინარე აღარ დარჩება საკუთარ კალაპოტში. აქ მხოლოდ თერგზე არ არის საუბარი. თერგი სათავიდან, თრუსოს ხეობიდან რუსეთ-საქართველოს საზღვრამდე აღარ დარჩება კალაპოტში, იმიტომ რომ ის 10%-ც, რომელზეც ამბობენ, რომ დარჩება, პროფესიონალების აზრით, იქიდან გამომდინარე, რომ ხევი ნაშალზეა განლაგებული, მიწაში ჩაიჭონება.

როდესაც საგუბარიან ჰესებთან შედარებით დერივაციული ჰესების უპირატესობაზე საუბრობენ, უნდა ითქვას, რომ მართალია წყლის დაგუბება უარყოფითად მოქმედებს გარემოზე, მაგრამ მას არანაკლები ზიანი შეიძლება მიაღწეს დერივაციული ჰესების იმ ფორმით აშენებაში, როგორც ამჟამად არის დაგეგმილი. თუკი საგუბრის შემთხვევაში წყლით იტბორება ტერიტორია, ამ შემთხვევაში მოხდება გაუწყლოება, იმიტომ რომ მდინარე პრაქტიკულად აღარ დარჩება და ეს მთლიანად შეცვლის ამ ხეობების ფლორას და ფაუნას. მხოლოდ თერგზე მოდის ექვსი ჰიდროელექტროსადგური. ერთი ჰესის მილებიდან გამოსული მდინარე რამდენიმე ასეულ მეტრში მეორე ჰესის მილებში შედის. ასეთი გახლავთ დღევანდელი მდგომარეობა და პერსპექტივა. ვფიქრობ, შევძლებთ, რომ ეს პროექტები არ განხორციელდეს, იმიტომ რომ ეს გაანადგურებს ყაზბეგის რაიონის ბუნებას. აქ მხოლოდ მდინარეზე არ არის საუბარი. გარდა ამისა თერგი არ არის ერთი რიგითი მდინარე საქართველოსთვის. მას გაცილებით მეტი ფუნქცია და დანიშნულება აქვს როგორც ისტორიული, ისე კულტურული თვალსაზრისით. არა მგონია მისი დასამარება ღირდეს რამდენიმე ათეული მეგავატი ელექტროენერჯის მისაღებად.

ახლა შემოგთავაზებთ რამდენიმე ვიდეოჩანაწერს, რომელშიც კარგად ჩანს ადგილობრივი მოსახლეობის დამოკიდებულება ამ ყველაფერთან დაკავშირებით. თებერვლის ბოლოს ყაზბეგში ბრძანდებოდნენ გარემოს დაცვის მინისტრი და ენერგეტიკის მინისტრის მოადგილე, ასევე იყო ჩამოსული ქალბატონი ნინოც. ისინი შეხვდნენ ადგილობრივ მოსახლეობას და მათ მიეცათ საშუალება გამოეთქვათ საკუთარი მოსაზრებები ამ პროექტებთან დაკავშირებით.

სამწუხაროდ დღემდე ვერ მოხერხდა, რომ ადგილობრივი მოსახლეობის დიდ ნაწილს მიეწოდოს ინფორმაცია იმ შედეგებთან დაკავშირებით, რაც შეიძლება ამ ყველაფერს მოჰყვეს. ხოლო მათ, ვისაც ეს გააზრებული აქვს, მიიჩნევენ, რომ ამ ყველაფერმა არ უნდა გამოიწვიოს არამარტო მათი საცხოვრებელი გარემოს გაუარესება, არამედ ამ ხეობის ბუნების და მდინარეების განადგურება.

გოგი გვახარია - ახლა მოვუსმინოთ ანა გაბრიამეს, “უსაფრთხო სივრცის” წარმომადგენელს.

ანა გაბრიამე - ვერ წარმოვიდგენდი, რომ ჩემს გამოსვლაზე მძიმე გამოსვლას მოვისმენდი. მართლაც ძალიან ცუდია, რომ ცოტა ხალხი ესწრება დისკუსიას, ალბათ

სხვა მექანიზმია შესამუშავებელი. საქართველოს ჰყავს მწერლები, კომპოზიტორები, შეუძლებელია მხოლოდ რამდენიმე არასამთავრობო ორგანიზაციამ დაიცვას საქართველო.

მე პროფესიით მხატვარი ვარ და ჩემი ამ სფეროში საქმიანობა სწორედ ნახატებით დაიწყო. ჩემს სახლთან ახლოს, დიღმის ტყე-პარკში პეიზაჟებს ვხატავდი. ეს გახლავთ 2002-2003 წლებში შესრულებული ჩემი ნახატები. დიღმის ტყე-პარკი 200 ჰექტარიანი საბაზისო სანერგე იყო და თბილისს ნერგებით ამარაგებდა. 70-იანი წლების რუკებით უკვე 75 ჰექტარი იყო. 90-იან წლებში დარჩა 25 ჰექტარი და ასე დაფიქსირდა საზღვრები 2006 წელს. ეს ტერიტორია გაიყიდა.

დიღმის ტყე-პარკი მაგალითია იმისა, თუ რა ემართება მუნიციპალურ მიწებს თბილისში. გარემო, რომელიც საერთოა და ყველას გვეკუთვნის, ყოველდღიურად იყიდება და მოსახლეობამ ამაზე არაფერი არ იცის. იქ რომ ვიდექი და ვხატავდი, არც მე ვიცოდი. უბრალოდ, დადიოდა ხალხი და ბოძებით ნიშნავდა ნაკვეთებს. ათი წლის შემდეგ კი ჩემი შესწავლის საგანი გახდა ეს ყველაფერი. გაირკვა, რომ ტერიტორია 1995 წლიდან ნაწილდებოდა. ჯერ კიდევ 1999 წელს მიიღეს კანონი, რომლის საფუძველზეც შესაძლებელი გახდა ამ მიწების გაყიდვა. მაგრამ განაწილება ოთხი წლით ადრე დაიწყო. ჯერ იჯარას უფორმებდნენ და მერე იჯარის საფუძველზე გადასცემდნენ საკუთრებაში. ასე მოხდა დიღმის ტყე-პარკის შემთხვევაშიც.

ეს ტერიტორია ჩემს თვალწინ ნადგურდებოდა, იჩეხებოდა. ეს პროცესი სააკაშვილმა გააჩერა. ის რომ არ ყოფილიყო, ტყე-პარკიც არ იქნებოდა. ეს რატომ გააკეთა, პიარისთვის თუ სხვა მიზეზით, არ ვიცი, მაგრამ მაშინ ეს პროცესი შეაჩერა. შემდეგ ქონება “ნაციონალური მოძრაობის” წევრებზე გადანაწილდა. მაგრამ იმ მომენტში მან ტყე-პარკი რეალურად გადაარჩინა. რამდენჯერმე კიდევ შეაჩერა ეს პროცესი, ისე, რომ არავინ იცოდა ამის შესახებ. ეს ჩემი თხოვნით გააკეთა და არა პიარის გამო, თუმცა საქმე ბოლომდე არ მიუყვანია.

ამ რუკებზე ნაჩვენებია, როგორ ნაწილდებოდა ეს ტერიტორია. 2002 წელს ტერიტორია ოთხ კაცზე გადანაწილდა. პირველად სახელმწიფომ 20 ჰექტარი გაყიდა 39 თას ლარად. შემდგომში ნაკვეთები იყიდება შემდეგ ფასად: 18 ათასი კვ.მ - 26 ათას ლარად, 25 ათასი კვ.მ - 35 ათასად. ჩვენთვის ყველაზე საინტერესო ნაკვეთი, 50 ათასი კვ.მ იყიდება 70 ათას ლარად. ძალიან ვრცლად გიყვებით, მაგრამ ვცდილობ აღვწერო ქონების განაწილების მექანიზმი, იმიტომ რომ დავიტანჯე, ათი წელია ვიბრძვი და არ ვიცი, რას ვებრძვი და ვინ არიან. 70 ათასად შეფასებულ ნაკვეთს ყიდულობს ვინმე გიორგი გულედანი, რომელმაც არ ვიცი, შეეშინდა, თუ რატომ, მაგრამ სამ თვეში ეს ნაკვეთი 30 ათას ლარად მიყიდა გრიშა ონიანს, ცნობილ სტალინისტს. მან ეს ნაკვეთი ოთხ ნაწილად გაყო და ორი ნაწილი გაყიდა მილიონ 243 ათას ლარად. იყიდა ვინმე ბაქანიძემ, რომელიც სამ თვეში აღმოჩნდა ციხეში. რისთვის, ჩვენთვის უცნობია. მან ციხიდან გაყიდა ნაკვეთი 643 ათას დოლარად. აქ იწყება ყველაზე საინტერესო. ამ პერიოდში თბილისის მერია ჭიანჭველავალი, რომელიც მეხმარება ნარგავების დარგვაში. მე მწვანე აქტივისტი ვარ და ამ ნაკვეთზე ვრგავ ხეებს. ვცდილობთ აღვადგინოთ დიღმის ტყე-პარკი. ამ დროს ბაქანიძე ციხიდან ყიდის ნაკვეთს და მას ყიდულობს ორგანიზაცია “თიჯი თრეიდი”. მე არ მიწარმოებია სადამკვირვებლო საქმიანობა, იმიტომ რომ ეს ძალიან შორს წამიყვანდა, მხოლოდ მიწას და ფასებს მივყვებოდი. ამ ორგანიზაციამ ნაკვეთის ყიდვისას ფინანსთა სამინისტროს დაუდო ხელშეკრულება და წინასწარი დაფინანსებით ბიუჯეტიდან მიიღო 3 მილიონის ეკვივალენტი ლარში, იმისათვის, რომ შეგვემცირებინა ჩვენი ვალი თურქმენეთისადმი 18 მილიონით. ამის

მერე “საქართველოს ბანკიდან” კიდევ აიღო 700 ათასი და შემდეგ ორი იპოთეკით დატვირთული ნაკვეთი სხვა ორგანიზაციას, “ჩემეკს ინთერნეიშენალს” მიყიდა, რომელმაც გადაუხადა 2 მილიონ-ნახევარი და შემდეგ იგი თვითმმართველ ერთეულს ჩააბარა.

ამ წლების განმავლობაში დიდმის მოსახლეობა ზრუნავდა სწორედ ამ ნაკვეთზე. აქ დაირგო ხეები და მათ მოსახლეობა უვლიდა. სარწყავის გაყვანაც კი დაიწყო. ამაზე 100 ათასი დაიხარჯა. იქ არის ბუნებრივი წყლით მორწყვის უნიკალური საშუალება, მხოლოდ მიწები იყო შემოყვანილი. აი აქ დაიწყო ჩხუბი ჩემსა და მესაკუთრეს შორის. მშენებლობა დაკონსერვდა. აქ ხედავთ იმ 10 ობიექტს, ავტომანქანების სამრეცხაოებს და სხვ., რომლებსაც არა აქვს კანალიზაცია და ყველაფერი ეს, კანალიზაცია, ზეთი და ბენზინი ჩამოედინება პარკში.

რას მივალწიეთ - ჩვენი მოთხოვნის საფუძველზე საკრებულომ ტერიტორიას მიანიჭა “სპეციალური გამწვანების ზონის” სტატუსი და 2006 წელს თბილისის სხვა პარკებისგან განსხვავებით საზღვრები დაუდგინა. ჩაატარეს ინვენტარიზაციაც, დღეისთვის ყველა ხის დიამეტრი ცნობილია, 7 ათასი ხე იყო შეფასებული, გამოიკვლიეს ნიადაგი და უნდა დაეწყოთ ლანდშაფტის აღდგენა. როდესაც პარკი გენერალური გეგმით დამტკიცდა, როგორც სარეკრეაციო ზონა, აქ დაიწყო პანიკა. იმ გზის გასწვრივ, ყველამ იცით ეს ადგილი, სადაც დროშა დგას, ქალაქიდან რომ გადიხარ, სწორედ აქ არის ის ობიექტები, რომლებსაც არა აქვთ კანალიზაცია და მათ მიმართეს საკრებულოს, ეს ტერიტორია გამოეყოთ, როგორც საზოგადოებრივი საქმიანობის ზონა. სამსახურმა უარი თქვა ამ წინადადების განხილვაზე, მაგრამ მაინც გამოიყო რაღაც კომისია. ისე, რომ არავინ იცოდა დაგეგმილი სხდომის შესახებ, მიიღეს გადაწყვეტილება და ერთ ჰექტარს ან ნაკლებს, ტოპოგრაფია არ არსებობს, შეუცვალეს სტატუსი. ამავე მომენტში გააყალბეს საბუთებიც და ამ ტერიტორიას კიდევ 7 ჰექტარი მიუმატეს. ეს არის ის, რაც ოფიციალურად გამოაქვეყნეს. საკრებულოს სდომის მერე ეს რუკა ჩაიდო. ეს არის ის ტერიტორია, სადაც იყო გრიშა ონიანი, სადაც მე დავრგე ხეები და სადაც დღეისთვის არსებობს ათასი ძირი ხე. მერე ძალიან დაგვებმარა ფონდი „ღია საზოგადოება - საქართველო“, სტუდია „მონიტორმა“ გადაიღო საგამომიებო ფილმი. ქალბატონი თინა ხიდაშელიც ესწრებოდა ამ მოვლენებს. ჩვენ ველოდებოდით ხელისუფლების შეცვლას. განცხადება შეტანილია პროკურატურაში. ველით, როგორ განვითარდება მოვლენები. მეტს არაფერს ვიტყვი, მაგრამ ვიცი, რომ ჯერ კიდევ არის მშენებლობის რეალური საშიშროება.

მინდა გაჩვენოთ, რა გააკეთა ორგანიზაციამ. ჩვენ ჩავატარეთ საკუთრების კვლევა პარკებზე. რეესტრი არის ძალიან კარგი პროექტი, რომელიც საზოგადოებას აძლევს საშუალებას რაღაც გაიგოს, მაგრამ მოქალაქეებს არა აქვთ იმის ფუფუნება, რომ მივიდნენ და პარკების უფლებადამდგენი დოკუმენტები ამოიღონ. ჩვენ მოგვეცა ამის საშუალება და ჩავატარეთ ოთხი პარკის უფლებადამდგენი დოკუმენტების კვლევა და გაირკვა საშინელი რამ - 2011 წელს ყველა პარკის ტერიტორია ნაკვეთებად დაიყო. საზღვარი, როგორც უკვე გითხარით, არც ერთ პარკს არ გააჩნია. ეს გახლავთ „მზიურის“ და ზოოპარკის ურბანული და სამართლებრივი კვლევა. ეს ყველაფერი დევს საიტზე და ყველას შეგიძლიათ მისი ნახვა. ყველაფერი დაყოფილია - „მზიურიც“ და ვაკის პარკიც.

ასევე ძალიან მძიმე თემაა თბილისის ზღვა. ჩემი აზრით ეს არის ერთადერთი ეკოლოგიური თემა, დანარჩენი ყველაფერი კორუფციის სფეროა. თბილისის ზღვა თხუთმეტი წლის განმავლობაში ბინძურდებოდა კანალიზაციით. თხუთმეტი წა იყო გაჭედილი და ყველაფერი თბილისის ზღვაში ჩაედინებოდა. ამან გამოიწვია

წყალმცენარეების ზრდა. ეს პროცესი ძალიან ინტენსიურია. ეს იცით რას ნიშნავს? წყალსაცავის დაჭაობებას. არადა ქალაქის 35% წყალს აქედან იღებს. არ უნდა დავუმვათ, რომ არაპროფესიონალებმა დაიწყონ ამ პრობლემის გადაჭრა. იმიტომ რომ არსებობდა აზრი თევზის გაშვების შესახებ, მაგრამ ამის გაკეთება არ შეიძლება.

პრობლემები გველოდება შემოერთებული გარეუბნებიდანაც. ჩვენი გარეუბნები დღეს თბილისის მერიის ზრუნვის საგანია. რაც თბილისში გააკეთეს, ყველამ კარგად იცით. იგივე ელოდება გარეუბნებსაც, იმიტომ რომ სანიტარული ჭრებია დაგეგმილი. მაგრამ არ არის ჩატარებული კვლევები, რომლის საფუძველზეც უნდა გააკეთონ. სპეციალისტებს ახლოს არ უშვებენ იმ ტყეებთან და აი ეს იქნება ჩვენი შემდეგი პრობლემა. ჩვენ ანალიზი გავუკეთეთ იმ კანონმდებლობას, რომლითაც ხელმძღვანელობენ და აღმოჩნდა, რომ თბილისის მერიას პრინციპში არა აქვს საკანონმდებლო ბაზა. ეს საშინელი, მილიონიანი ტენდერები ისე ტარდება, რომ “აგროსტანდარტის” დოკუმენტი არ არსებობს. ამით არის გამოწვეული ის, რომ სატენდერო დავალებებში უწერიათ 292-ჯერ მორწყვა, 38-ჯერ გათიბვა და ასეთი აბსურდული რაღაცები. ორი კვირის წინ გავაჩერე ტენდერი, რომელიც 2 ათასი ხის მოჭრას ითვალისწინებდა. არ ყოფილა მითითებული მისამართები. სიამოვნებით ვუპასუხებ კითხვებს და აქ გავჩერდები, იმიტომ რომ ამ თემაზე დიდხანს შემიძლია ვისაუბრო.

გოგი გვახარია - ახლა ქალბატონ მანანას მივცემ სიტყვას. ძალიან მინდა შევეხოთ ენერგეტიკის მინისტრის განცხადებას, იმიტომ რომ საზოგადოებამ არ იცის.

მანანა ქოჩლაძე - პირველ რიგში მადლობა მინდა გადავუხადო შოთას და ანას. მწვანე აქტივისტი კი ვარ, მაგრამ, მე პროფესიით ვარ გარემოსდამცველი და მით უფრო ვაფასებ იმ ადამიანების ჩართულობას და აქტივიზმს, ვისაც სხვა პროფესია აქვს, მაგრამ დამატებით ამ საკითხებზეც ზრუნავენ. ის, რაც ანამ გააკეთა, ძალიან დასაფასებელია, იმიტომ რომ თუნდაც ინფორმაციის მიტანა მოსახლეობამდე იმის შესახებ, თუ რა ხდება, არის ხოლმე ყველაზე დიდი პრობლემა. საერთოდ, გარემოს დაცვა იწყება ინფორმაციის ხელმისაწვდომობით. თუ არ გაქვთ ინფორმაცია, რა ხდება გარემოში, ჩავთვალთ, რომ საპასუხო ქმედებას ვერ განახორციელებთ.

გარემოს დაცვა არამარტო საქართველოშია ასეთი არაპრიორიტეტული, არამედ მთელ რიგ განვითარებად ქვეყნებში. ეს განვითარებადი ქვეყნებისთვის არის დამახასიათებელი, ოღონდ იმ განვითარებადი ქვეყნების, სადაც გარემოს დაცვა უკვე რეალურად ხდება ჩვეულებრივი მოქალაქეების პრობლემა, როდესაც ბუნება უკვე იმდენად გირტყამს უკან, რომ იძულებული ხარ, იფიქრო. როდესაც ისეთი სასმელი წყალი გაქვს, რომელსაც ვეღარ სვამ და იძულებული ხარ, იყიდო. როდესაც ვერ გადაადგილდები ქალაქში, რადგან ძალიან ბევრია ნახშიროჟანგის ემისია, ამის შემდეგ ადამიანები იწყებენ აქტიურობას. ეს ადამიანებისთვის დამახასიათებელი თვისებაა. იმიტომაც ვარ ამაყი იმით, რაც მოხდა ყაზბეგის რაიონში. იმიტომ რომ ჰესებთან დაკავშირებით, იქნება ეს ხუდონი თუ ნამახვანი, როდესაც ადგილობრივი მოსახლეობა გამოდის გარემოს გადასარჩენად, ისინი თავიანთი ეზოს, სახლის გადარჩენას ცდილობენ. ეს მათ პირადად ეხება. ყაზბეგის რაიონი არის პირველი შემთხვევა, როდესაც ადამიანები არაფერს კარგავენ გარდა იმისა, რომ კარგავენ თავიანთ ბუნებას. ეს მართლა ძალიან დასაფასებელია. მაგალითად გურიაში ჰესების მშენებლობა ადამიანებს უქმნის პრობლემას, რომ არ ექნებათ სარწყავი და სასმელი წყალი, და

გასაგებია, რომ მოსახლეობა ამას აპროტესტებს. გარემოს დაცვაში არის ასეთი თეორია, „არა ჩემს ეზოში“. თუ რაღაც არ ხდება ჩემს ეზოში, მე არ მეხება და სწორედ ეს არის ის პრობლემა, რომლის გადაჭრაზე ვცდილობთ, რომ ვიმუშაოთ.. მაგრამ ყაზბეგის რაიონში „მეუფასებელ ღირებულებას“ ვხედავთ.

„მწვანე აქტივიზმი“ არის მონაწილეობითი დემოკრატიის ყველაზე კარგი გამოვლინება, რომელიც საქართველოში არ არსებობს. რას ნიშნავს მონაწილეობითი დემოკრატია? მე რომ არჩევანს ვაკეთებ და 2012 წლის ოქტომბერში ვიღაცას ვაძლევ ხმას, 2016 წლამდე არ უნდა ვისვენებდე და არ უნდა ველოდე ამ ადამიანებისგან, რომ ისინი გადამიწყვეტენ რაღაცას. მეც ძალიან აქტიურად უნდა ვიყო ჩართული გადაწყვეტილების მიღებაში. ეს არის გარემოს დაცვის პრინციპების ყველაზე მთავარი მომენტი. ყველაზე დიდი საშუალება გარემოს დაცვის კუთხით გადაწყვეტილების მიღებაში მონაწილეობის მისაღებად თეორიულად ორგანიზაციებს აქვთ, მაგრამ საქმე საქმეზე რომ მიდგება, ხდება ის, რაც ხდება. ამასწინათ „რუსთავი2-ის“ წამყვანმა სიუჟეტი იმით დაიწყო, რომ ხუდონჰესი მხოლოდ მაშინ არის ცუდი, როდესაც ოპოზიციაში ხარო. ძალიან ზუსტად ასახა დღეს საქართველოში მიმდინარე პროცესი. არ შეიძლება ოცი წელი ერთი და იგივე ხდებოდეს, როდესაც ოპოზიციაში ხარ, რაღაც არ მოგწონს და როდესაც გადადიხარ ხელისუფლებაში, ყველაფერი კარგი ხდებოდეს. ადამიანების ძალიან დიდი ნაწილი, რომელმაც ხმა მისცა „ქართულ ოცნებას“ , დღეს რატომღაც ჩვენთან რეკავს და გვეუბნებიან, რომ პირდებოდნენ რაღაცის გაკეთებას. მე არ ვყოფილვარ „ქართული ოცნების“ წევრი, მაგრამ ამ კრიტიკას მაინც ვიღებ. ისეთი განცდა მაქვს, რომ მეც ამ კრიტიკის ობიექტი ვარ, იმიტომ რომ ეს ადამიანები კიდევ ერთხელ დარჩნენ მოტყუებულები მოსული ხელისუფლებისგან. ხაიში, ნამახვანში, ყაზბეგში, ადამიანები ელოდნენ, რომ ეს საკითხები მათი მონაწილეობით მაინც გადაწყდებოდა.

განცხადება, რომელიც გუშინ არასამთავრობო ორგანიზაციებმა გააკეთეს, არ ყოფილა პირველი შეტაკება ენერგეტიკის სამინისტროსთან. პირველი შეტაკება მოხდა მაშინ, როდესაც შეიქმნა პირველი სამუშაო ჯგუფი, რომელშიც არასამთავრობოები შეგვიყვანეს. მაშინ ჩვენ მოვითხოვეთ სხვა არასამთავრობოების ჩართვაც, მათ შორის ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართვა. ამაზე უარი გვითხრეს. არ ვიცი, ელიტური თუ დომინანტური, თუ რა კრიტერიუმით მოხდა არასამთავრობოების შერჩევა. მე არც ერთ მათგანს თავს არ მივაკუთვნებ. ამ სამუშაო ჯგუფში ვერც შოთა შევიყვანეთ, ვერც ხაიშიდან ჩამოვიყვანეთ მოსახლეობა, არადა ეს ის ხალხია, ვისაც ეს პრობლემები პირდაპირ ეხება. იმიტომ პირველ რიგში მათ უნდა ჰკითხო და მერე ჩემნაირ ადამიანებს და უცხოელებს.

ენერგეტიკის მინისტრმა გააკეთა ძალიან ცუდი განცხადება. მან თქვა, რომ ისინი ქვეყნის ბედს ვერ დაუტოვებენ იმ არასამთავრობოებს, რომლებსაც ფული აქვთ აღებული უცხოეთიდან ამ პროექტების შესაჩერებლად. თუმცა მე მისი პირველი ფრაზა უფრო მომხვდა ყურში, სადაც ის ამბობს, „ნუთუ ადამიანებს სმენა არა აქვთ, რომ გავაგებინოთ, თუ რა არის ჩვენი სახელმწიფოს მიზანი“. ეს სიტყვები უფრო ცუდად მომხვდა ყურში, იმიტომ რომ პარტიის ხაზის გატარება ოდესმე ხომ უნდა დამთავრდეს. არ არის აუცილებელი ადამიანებმა გაითვალისწინონ ჩინოვნიკის აზრი. არა ვარ ვალდებული და არც ერთი მოქალაქე არ არის ვალდებული გაურკვეველი სახელმწიფო ინტერესი გაიგოს. რა არის სახელმწიფო ინტერესი? სახელმწიფო ხომ ჩვენ ვართ, გვკითხეს, რა იყო ჩვენი ინტერესი? არასამთავრობოებზე სიტყვები ალბათ იმიტომაც

მომხვდა გულზე ნაკლებად, რომ ეს უკვე იმდენჯერ დაგვაბრალეს, რომ აღარ გამკვირვებია.

ჩინოვნიკებმა უნდა იცოდნენ, რომ ადამიანი და მისი ინტერესი არის მთავარი ქვეყანაში. ჩვენ ხომ არ ვდავობთ იმაზე, რომ დენი გვჭირდება. მაგრამ მასთან ერთად სუფთა ჰაერი და მდინარეებიც გვჭირდება. თუ გვინდა, რომ ჯანმრთელი თაობა გვყავდეს, რად მინდა ის ყველაფერი, რაც ჩემი შვილების და მისი შვილების თაობაზე ცუდად იმოქმედებს? საბოლოო ჯამში გარემოს დაცვა არის ძალიან ეგოისტური და პრაგმატული დარგი. ეს არ არის ბუნების შენახვა იმისთვის, რომ ის სილამაზეა. ბუნებას იმისთვის ვინახავთ, რომ ადამიანები ვიყოთ კარგად. ის, რასაც ანა აკეთებს, ესეც შეიძლება იყოს ეგოიზმი კარგი გაგებით. დილით რომ გაიხედავს სახლის ფანჯრიდან, უნდა, რომ ხედავდეს ხეებს. მეც მინდოდა ვაკის პარკში არ ყოფილიყო ჩადგმული მედიათეკა. ძალიან დიდ პატივს ვცემ ლიტერატურას, მაგრამ მედიათეკა საქართველოში გავიგე, რა არის. ასეთი რაღაცები ძალიან პრობლემატურია და ყოველთვის, იქნება ეს მერია თუ სხვა, სხვანაირად წყვეტს. თუმცა არსებობს გარემოს დაცვის სამინისტროც, რომელსაც კანონმდებლობით აკისრია ყველა ეს ფუნქცია - ადამიანებთან კონსულტაციის, მათი ინფორმირების. მიუხედავად იმისა, რომ არ გვივარგა კანონმდებლობა, არსებობს საერთაშორისო კანონმდებლობა. თუმცა იმასაც ვხედავ, რომ გარემოს დაცვის სამინისტროს ყველაზე ნაკლებად ეკითხებოდნენ. წინა მინისტრების ნაწილს არც უნდოდათ, მათთვის რამე ეკითხათ. იმედს გამოვთქვამ, რომ გარემოს დაცვის სამინისტრო ამჯერად მაინც იქნება მოწოდების სიმაღლეზე. თუმცა მიმაჩნია, რომ გარემოს დაცვა არ არის მხოლოდ ერთი სამინისტროს ფუნქცია. ეს მთელი მთავრობის და საზოგადოების ფუნქციაა. მაგრამ ჯერ ალბათ საზოგადოების და მერე მთავრობის, იმიტომ რომ თუ ასე ცოტა ხალხი იქნება, და პროტესტი პერმანენტული არ იქნება, ის ვერ იმუშავებს.

გოგი გვახარია - ახლა ქალბატონ ნინოს გადავცეთ სიტყვა. იქნებ გვითხრათ ენერგეტიკის სამინისტროსთან თქვენი სამინისტროს ურთიერთობის ფორმატის შესახებ.

ნინო შარაშიძე - დიდი მადლობა ბიოლის ფონდს ამ თემაზე დისკუსიისთვის და მადლობა ჩემს წინა გამომსვლელებს, რომლებსაც კარგად ვიცნობ და რომელთა ძალისხმევაზეც იდგა ამდენ ხანს გარემოს დაცვის სფერო. მოკლედ მოგახსენებთ იმ რეალობის შესახებ, რომელიც არის გარემოსდაცვითი მმართველობის სფეროში მთავრობის ჭრილში. გარემოს დაცვა მთავრობისთვის ყოველთვის წარმოადგენდა მეორე თუ მესამეხარისხოვან პრიორიტეტს. ბოლო წლებში სამწუხაროდ ეს ყველაზე მწვავედ გამოიკვეთა. იყვნენ გარემოს დაცვის მინისტრებიც, რომლებსაც სძულდათ გარემოს დაცვა. თუკი ეს არ იყო გასაკვირი ეკონომიკური ბლოკის მინისტრებისაგან, პარადოქსული იყო, როდესაც გარემოს დაცვის მინისტრად ნიშნავდნენ ადამიანს, რომელსაც მიაჩნდა, რომ გარემოს დაცვა არის ყველაზე დიდი ხელშემშლელი განვითარებისთვის. ეს ყველაფერი აისახა სამინისტროზეც, სექტორზეც. ბოლო წლებში იმდენად დაკნინდა გარემოს დაცვის სამინისტრო, რომ ის ვეღარ ასრულებდა მისთვის დაკისრებულ ძირითად ფუნქციას - დაეცვა გარემო და რაციონალურად ემართა ბუნებრივი რესურსები. საქმე იქამდე მივიდა, რომ 2011 წელს კითხვის ნიშნის ქვეშაც კი დადგა სამინისტროს არსებობის საჭიროება. რომ არა სამოქალაქო და საერთაშორისო საზოგადოების მხარდაჭერა, სამინისტრო ალბათ ვერც შეინარჩუნებდა საკუთარ თავს.

დღევანდელი ხელისუფლების წინასაარჩევნო პროგრამაში წერია, რომ გარემოს დაცვა აღიარებულია ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად. მსგავსი რამ აქამდე არ ყოფილა. ამიტომ ჩვენ ამით კმაყოფილები და ამაყებიც ვართ. ხელისუფლების ცვლილების შემდეგ ის ღონისძიებები და ქმედებები, რაც გარემოს დაცვის სფეროში განხორციელდა, თუნდაც ის ინსტიტუციური ცვლილებები, რომლებიც დაიგეგმა, ნამდვილად არის იმის დამადასტურებელი, რომ გარემოს დაცვა ერთ-ერთი საკითხია, რომელსაც პატივს სცემენ მთავრობაში.

ჩვენთან ბრუნდება ბუნებრივი რესურსების მართვა, მათ შორის სატყეო სექტორი, რომელიც სრულიად გაუგებარი მიზეზების გამო იქნა გადატანილი ენერგეტიკის სამინისტროში. ჩვენთან ასევე ბრუნდება რადიაციული უსაფრთხოების სამსახური, ყველა ბუნებრივი რესურსი და იქმნება ახალი სამსახურები : მიწის მართვის, კატასტროფების რისკების მართვის, გარემოს დაცვის ზედამხედველობის სამსახური, რომლის პირდაპირი ფუნქციაც იქნება კონტროლი და ინსპექტირება.

როგორ ვხედავთ სამოქალაქო საზოგადოების როლს გარემოსდაცვით მიმართველობაში. ცალსახად მიგვაჩნია, რომ მათ უნდა ჰქონდეთ უმნიშვნელოვანესი როლი ჯანსაღი პოლიტიკის შემუშავებაში. სამწუხაროდ საზოგადოების ინტერესი გარემოსდაცვითი სფეროს მიმართ საკმაოდ დაბალია. ეს შეიძლება იმით არის გამოწვეული, რომ არ მიაჩნიათ აქტუალურად, ან იმით, რომ არ იციან, თუ რამხელა ძალა აქვთ იმისათვის, რომ შეცვალონ მოვლენები და მიიღონ მონაწილეობა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, ალბათ იმ უნდობლობითაც, რაც წლების განმავლობაში დამკვიდრდა.

საზოგადოების ჩართულობას ვერც ჩვენი კანონმდებლობა უზრუნველყოფს. მექანიზმები საკმაოდ სუსტია. საზოგადოების ჩართულობა უზრუნველყოფილია მხოლოდ გარემოსდაცვითი ნებართვის აღების ეტაპზე, რაც არასაკმარისია, რადგან უმნიშვნელოვანესია საზოგადოების ჩართულობა გარემოსდაცვითი პოლიტიკის შემუშავების, გარემოსდაცვითი სტრატეგიის შემუშავების პროცესში. ჩვენი კანონმდებლობა ამას არ მოიცავს, თუმცა საერთაშორისო კონვენციების მხარე ვართ, მათ შორის “ორჰუსის” კონვენციისა, რომელიც პირდაპირ გვავალდებულებს საზოგადოების ჩართულობას ყველა ეტაპზე. ვეთანხმები მანანას, როგორ შეიძლება იყოს გადაწყვეტილება მიღებული ჩვენთან, სამინისტროში, ან ენერგეტიკის სამინისტროში ან თუნდაც კანცელარიაში, სადაც რამდენიმე სამინისტრო გადაწყვეტს, რა ელის ხაიმში მოსახლეობას, მათი გადასახლების შესახებ ჯერ მივიღებთ გადაწყვეტილებას, მერე ვაცნობებთ ამის შესახებ, მერე ავუხსნით, რამდენად კარგია ეს მათთვის, და როგორ შედის ეს სახელმწიფო ინტერესებში? ეს რა თქმა უნდა მიუღებელია.

მანანამ ინფორმაციის უქონლობაზე ისაუბრა. მახსენდება გარემოს დაცვის ერთ-ერთი მინისტრი, რომელმაც თქვა, რომ ჯობია არ გვექონდეს ინფორმაცია. იმიტომ რომ თუ საზოგადოებას ექნება ინფორმაცია, გაუჩნდება რეაგირების მოთხოვნილება. ვთქვათ, დაბინძურებულია გარემო და მოითხოვს რეაგირებას. რადგან არ გვაქვს ამის საშუალება, ამიტომ ჯობია გავჩერდეთ და როცა გავმდიდრდებით, მაშინ მივაწოდოთ ხალხს ინფორმაცია.

სამოქალაქო საზოგადოების როლი იმდენად ჯანსაღია, რომ ისევ გადაწყვეტილების მიღებისთვის, თვითონ მთავრობისთვის არის ძალიან მნიშვნელოვანი, იმისთვის, რომ მუდმივად იცოდეს, რა სტკივა, რა აწუხებს საზოგადოებას. მთავრობის მიზანი სწორედ იმ პოლიტიკის განხორციელებაა, რომელიც მას საზოგადოებამ დაუკვეთა. ამიტომ ჩართულობა და გამჭვირვალობა ჩემი აზრით

პირველ რიგში მთავრობას ეხმარება. ისევე როგორც ჯანსაღი აზრი, რომელიც შეიძლება წამოვიდეს საზოგადოების მხრიდან და რომელიც შეიძლება ვერ აღმოცენდეს მთავრობაში.

ის, რომ ბუნება ადამიანისთვის არის, ესეც ცალსახაა. შეიძლება ვთქვათ, რომ ბუნებისთვის საერთოდ არა აქვს მნიშვნელობა მეწყერი იქნება თუ ღვარცოფი. სწორედ ადამიანის ინტერესში შედის ის, რომ გარემო, რომელიც არ არის მხოლოდ ბუნება, ეს არის კულტურა, ესთეტიკა, ტრადიცია, ისტორია, [იყოს დაცული]. როდესაც ყაზბეგის მოსახლეობა ლაპარაკობს ამ თემაზე, ეს არ არის მხოლოდ ემოცია. ისევე როგორც სილამაზე არ არის მხოლოდ სილამაზისთვის. ვერავინ იტყვის რა ღირს მყინვარწვერი, მაგრამ მას აქვს შეუფასებელი ღირებულება. ამიტომ როდესაც გარემოს დაცვაზე ვსაუბრობთ, უნდა იყოს კომპლექსური მიდგომა. საჭიროა ყოველმხრივი განხილვა იმისა, თუ რას ვიღებთ ან ვკარგავთ. დარწმუნებულები უნდა ვიყოთ, რომ ის, რასაც ვიღებთ, ნამდვილად აღემატება მას, რასაც ვკარგავთ.

სამწუხაროდ, გარემოს დაცვის სფეროს მიმართ ცნობიერება არამარტო საზოგადოებაში, ძალიან ხშირად თვითონ გადაწყვეტილების მიმღებ პირებშიც არ არის საკმარისი. მაგალითად ის, რომ გარემოს დაცვა არ არის ერთი განყენებული სფერო და ბევრ სხვადასხვა სფეროსთან იკვეთება, უფრო მეტიც, თუ გარემოს დაცვის სფერო აღიქმება, როგორც ყველაზე მშვიდობიანი და პეპლებთან და სილამაზესთან დაკავშირებული სფერო, სინამდვილეში ის პირდაპირ არის დაკავშირებული ეკონომიკურ და მაფიურ ინტერესებთან. ახლა, როდესაც ტყე გადმოდის ჩვენთან, უკვე ვემზადებით სერიოზული არაჯანსაღი ინტერესების გამოჩენისთვის.

ასევე რთულია, როდესაც არის საწარმო, რომელიც ვერ აკმაყოფილებს გარემოსდაცვით ნორმებს, მაგრამ იქ დასაქმებულები არიან ადამიანები. ზესტაფონის მაგალითს მოვიყვან, სადაც ძალიან მძიმე სიტუაციაა და არანაირ ნორმას არ აკმაყოფილებს, უფრო მეტიც, არა აქვთ ნებართვა. ჩავედით, დავაფიქსირეთ ეს და გადავეცით საქმე შინაგან საქმეთა სამინისტროს. რადგან ნებართვა არა აქვს, წესით საწარმო უნდა გაჩერდეს. ძალიან უცნაურია ხალხის დამოკიდებულება. ათიათასობით ზესტაფონელმა გააპროტესტა და ხელი მოაწერა. როდესაც დავაწყნარეთ ეს ხალხი და ვუთხარით, რომ დავიწყეთ გამოძიება, არ დაგვლუპოთ და არ გააჩეროთ ზესტაფონიო. მეორე მხრივ, სახელმწიფოს მოვალეობაა ასეთი მდგომარეობიდან გამოიყვანოს ადამიანები და თავიანთი სიცოცხლის ფასად არ უწევდეთ მინიმალური შემოსავლის მიღება.

საერთაშორისო კუთხით მინდა ვთქვა, რომ გარემოს დაცვა ძალიან მიმზიდველი სფეროა. არამარტო იმიტომ რომ ჩვენ დაგვეხმარონ, არამედ იმიტომაც, რომ გარემო აღიქმება როგორც განუყოფელი ნაწილი საერთო ეკოსისტემისა. ჩვენთან განხორციელებული დადებითი პროცესები აღიქმება, როგორც საერთო პრობლემების მოგვარების ნაწილი და ამიტომ ძალიან არის წახალისებული. ჩვენი ახალი, აშკარად გამოკვეთილი პოზიციების გამო დონორები, რომლებიც წლების განმავლობაში გულნატკენები იყვნენ, შემობრუნდნენ. დღეს მოეწერა ხელი 8 მილიონიან პროექტს, რომელიც გულისხმობს დაცული ტერიტორიების შექმნას და პირდაპირ გვითხრეს, რომ წელიწადნახევრის განმავლობაში ფიქრობდნენ ამაზე და ახლა რადგან ხედავენ მზაობას ამისთვის, მოდიან ამაზე. ჩვენ შეგვიძლია ინვესტიციები ისე მოვიზიდოთ, რომ არაფერი გავცეთ, პირიქით, შევინარჩუნოთ.

ძალიან მინდა მედიაც იყოს ჩართული, სამოქალაქო საზოგადოებაც უფრო აქტიური იყოს, მარტო ჩვენ არ ვართ. სამწუხაროდ ხედვა ასეთია, რომ გარემოს დაცვა

მხოლოდ ჩვენი საქმეა. ეს პასუხისმგებლობა გაზიარებული უნდა იყოს. გარემოს დაცვა არანაირად არ არის რომელიმე ერთი სამინისტროს ვალდებულება, ის საერთოა.

როდესაც ჰოლანდიელები გვყავდა ჩამოყვანილი და გავაკეთეთ შეფასება ხუდონჰესთან დაკავშირებით, გაგვაკრიტიკეს, რატომ შევებეთ ეკონომიკურ ასპექტებს. ის, რომ შეფასებისას აუცილებლად უნდა იყოს გათვალისწინებული როგორც გარემოსდაცვითი, ისე სოციალური და ეკონომიკური ასპექტები, ეს არის ის საბაზისო ცოდნა, რომელიც უნდა ჰქონდეს ნებისმიერ ადამიანს, რომელსაც აქვს პრეტენზია, გაგვაკრიტიკოს. თუ არა გაქვს პროექტის ეკონომიკური შეფასება, როგორ უნდა მიიღო გადაწყვეტილება, ღირს თუ არა ამ პროექტის განხორციელება?

რაც შეეხება ენერგეტიკის სამინისტროსთან ჩვენს ურთიერთობას, დღევანდელი მთავრობის წევრები იმდენად ღიბი არიან და იმდენად მზად არიან თანამშრომლობისთვის, თუმცა გვაქვს საკამათოც და განსხვავებული აზრებიც. მაგალითად ხდის ხეობასთან დაკავშირებით იყო დიდი აზრთა სხვადასხვაობა. აზრთა სხვადასხვაობაა ხუდონთან დაკავშირებითაც. არ შეიძლება ზოგადად ვიყოთ რაღაცის წინააღმდეგები, მით უმეტეს, თვითონ ვართ მთავრობის წევრები. ცხადია ვერ ვიქნებით რაიმეს ხელაღებით წინააღმდეგნი, თუმცა ვითხოვთ ზუსტ დასაბუთებას, თუ რას იღებს საზოგადოება და რას კარგავს. რა უნდა საზოგადოების უმეტეს ნაწილს. სულ მცირე, პასუხები უნდა გვქონდეს ასეთ კითხვებზე. ძალიან ხშირად გადაწყვეტილებები ისე მიიღება, რომ არ გაეცემა კითხვებს პასუხი. ამიტომ ჩვენი გაჯიუტება, რის გამოც გვაკრიტიკებენ, უფრო მეტიც, ხშირად არასამთავრობო სექტორს გვადარებენ, ყველა ჩვენი მოთხოვნა ძალიან დასაბუთებულია და არის ის, რაც უნდა იყოს თანამედროვე საერთაშორისო მოთხოვნები.

მანანას ნათქვამს გამოვებმაურები. ის, რა შეცდომებიც დაუშვა ევროპამ, თავად გვთხოვენ, რომ ჩვენ არ გავიმეოროთ. ჩვენ გვაქვს ფუფუნება, გავიზიაროთ მათი გამოცდილება. კი, ევროპაში მოჭრეს ხეები, გაანადგურეს ტყეები, და შემდეგ უდიდესი თანხა დახარჯეს მათ აღსადგენად. ისინი თავიანთ შეცდომებს ასწორებენ ახლა. ჩვენ კი გვაქვს საშუალება, რომ ეს შეცდომები არ დავუშვათ და თავიდანვე მაქსიმალურად ვეცადოთ, რომ გავითვალისწინოთ. ამის მომხრეები ვართ ჩვენ.

გოგი გვახარია - უკვე შეგიძლიათ დასვათ კითხვები.

- მე სოციალური ქსელების საშუალებით გავიგე დღევანდელი შეხვედრის შესახებ. მომავალი ჟურნალისტი ვარ და ვფიქრობ, ბევრი რამ უნდა ვიცოდე ამ სფეროს ირგვლივ. კონკრეტული პრობლემები იქნა განხილული და მომეჩვენა, რომ ძალიან ზოგადად მიმოიხილეთ. მაგალითად დიღმის პარკთან დაკავშირებით როგორია თქვენი როლი.

ნინო შარაშიძე - სამწუხაროდ საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს კანონმდებლობით არა აქვს ამ ტერიტორიების გაკონტროლების საშუალება, იქნება ეს დიღმის ტყე-პარკი თუ კოჯრის ტყე. ერთადერთი გზა, თუ როგორ შეიძლება ამ სიტუაციის შეცვლა, არის სატყეო კანონმდებლობაში ცვლილებები. დღეს არის ტყის ფონდი, მუნიციპალიტეტის, სხვადასხვა მფლობელობაშია. კანონმა უნდა განსაზღვროს, რა არის ტყე. როგორც კი ტყის სტატუსი მიენიჭება, განურჩევლად იმისა, კერძო იქნება თუ სახელმწიფოსი, ერთნაირი ვალდებულებები იქნება მისი მოვლისთვის. ეს არის ერთადერთი, რითიც შეიძლება ამ სიტუაციის გადარჩენა. დღევანდელი რეალობა

ასეთია, ხდება განკერძოება, ამორიცხვა, ან პირიქით, და შემდეგ მიდის იქ მშენებლობები და სხვადასხვა ინფრასტრუქტურის განვითარება. ეს არის კანონმდებლობის ხარვეზი.

ეკა მაღალაძე, ჟურნალი „ლიბერალი“ - ტყის განსაზღვრის შემოტანა რამდენად მოიცავს იმ კონკრეტულ პრობლემებს, სარეკრეაციო ზონებს, რომლებიც მაინც არ იქნება გარემოს დაცვის სამინისტროს დაქვემდებარებაში, მაინც მერიის გამწვანების სამსახურის ფუნქციებში დარჩება. სხვა რეგულაციები ხომ არ არის საჭირო, რომელიც მეტ ფუნქციას მოგანიჭებთ.

ნინო შარაშიძე - მართალი ბრძანდებით. ცხადია თბილისში გამწვანებულ ტერიტორიებს ტყე ვერ დაერქმევა. მეორე საკითხია, საერთოდ როგორ იჭრება თბილისში ხეები. ჩვენ მოვიძიეთ ეს საკითხი და აღმოვაჩინეთ, რომ არის თბილისის მერის დადგენილება, სრულიად გაუგებარი დოკუმენტი, რომელშიც პირდაპირ არის გადმოტანილი სატყეო კოდექსიდან რაღაც დებულებები. არ არსებობს ზუსტი მეთოდოლოგია, როგორ უნდა გადაწყდეს, რა შემთხვევაში შეიძლება მოიჭრას ქალაქში ხეები. ეს მერიის ფუნქცია, მაგრამ ცხადია, რომ ჩვენი მხრიდან უნდა იყოს აქტიურობა ამასთან დაკავშირებით. წელან ანამ რომ ახსენა, რომ შეაჩერეს 2000 ხის მოჭრა, ჩვენც დაუუკავშირდით მერიას და ვთხოვეთ განმარტება. გვითხრეს, რომ წინასწარ შეისყიდინა ორგანიზაციას, რომელიც განახორციელებს ჭრებს და შემდეგ მთელი წლის განმავლობაში ვისაც მოუნდება ხის მოჭრა, მასთან გაუშვებენ ამ ორგანიზაციას და მოაჭრევენებენ. როცა ვკითხეთ, ვინ საზღვრავს, ვინ იძლევა დასტურს. გვითხრეს, რომ თუ ტერიტორია კერძოა, ავტომატურად აძლევენ დასტურს. ანუ, ვიღაც შეისყიდის ქალაქის ცენტრში რაღაც ტერიტორიას, შემდეგ უნდა იქ რაღაცის ჩადგმა და იღებს ნებართვას ხეების მოჭრაზე. ძალიან მოუგვარებელია ეს საკითხი.

ეკა წერეთელი, „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი“ - პირველ რიგში მინდა აღშფოთება გამოვთქვა აუდიტორიის სიმცირის გამო. ეს ნათლად ადასტურებს, რომ ის მდგომარეობა, რომელშიც დღეს ვართ, ჩვენი ბრალია. ძალიან ნიშანდობლივია, რომ ოთხიოდე კვირის წინ, როდესაც ქალთა საკითხებს მიემძვანა დისკუსია, ანალოგიური მდგომარეობა იყო დარბაზში.

რაც შეეხება სამინისტროს, ვერ წარმომიდგენია სხდომაზე რა არგუმენტებით შეიძლება დაუმტკიცოთ და აჯობოთ თუნდაც ენერგეტიკის სამინისტროს. ვთქვათ, როდესაც ასაბუთებენ, რომ ხუდონი კარგია, არგუმენტად მოჰყავთ, რომ ეს ფულს შემოიტანს. რა არგუმენტებს აგებებთ მათ ასეთ განცხადებებს? რამდენად ბრძოლისუნარიანია თქვენი სამინისტრო წინ აღუდგეს სხვა სამინისტროების ფინანსურ გათვლებს?

ნინო შარაშიძე - სიმართლე გითხრათ, ის, რაც ხდის ხეობაში მოხდა, ის, რომ უარყოფითი დასკვნა გავეცით და შეჩერდა ჰესის მშენებლობა, გმირობის ტოლფასი იყო და ამას ძალიან დიდი ბრძოლის შედეგად მივაღწიეთ. ცხადია, ეს პირველ ყოვლისა იყო ადგილობრივი მოსახლეობის და ბევრი სხვა დაინტერესებული მხარის დამსახურება, მაგრამ გადაწყვეტილებას ჩვენ ვიღებდით. ადგილობრივი ხელისუფლების დასკვნა დადებითი იყო, ჩვენი - უარყოფითი.

ხუდონის პროექტი როგორია, მოგეხსენებათ. ჩვენი დამსახურებაა, რომ ხუდონი ჯერჯერობით გაჩერებულია. მინდა გითხრათ, რომ ჩვენ მარტონი ვართ და მუდმივად გვიხდება დასაბუთება. ჩვენთან მოდიან მაჟორიტარი დეპუტატები და გვიხსნიან, რა ცუდ მდგომარეობაში არიან. არავის უნდა ახალი ჰესი, თუმცა გადაწყვეტილებას მხოლოდ ჩვენ გვთხოვენ, რომ მთელი პასუხისმგებლობა ჩვენ დაგვეკისროს. ჩვენი მხრიდან თუნდაც ის, რომ საერთაშორისო საექსპერტო ჯგუფი ჩავრთეთ ხუდონთან დაკავშირებით და მათ ძალიან ღრმად შეისწავლეს და დადეს რეკომენდაციები, რომელთა მიხედვითაც სულ მცირე, ერთი წლის განმავლობაში არ შეიძლება იქნეს გადაწყვეტილება მიღებული, თქვენ რომ იცოდეთ, ეს ყველაფერი რასთან არის დაკავშირებული. პირიქით, ბრალს გვდებენ ხოლმე, რომ გარემოს დაცვის სამინისტრო ზედმეტად იღებს ხმას და აჩერებს, როგორც თვითონ ამბობენ, განვითარების პროექტებს.

მანანა ქოჩლაძე - მაინტერესებს, თქვენ როგორ წარმოგიდგენიათ, დავანებოთ სამინისტროს თავი, მე რომ მივდივარ კალაძესთან, რაზე ველაპარაკები, რომ ბუნება ლამაზია? არა აქვს მნიშვნელობა, კალაძე იქნება თუ მსოფლიო ბანკი, გარემოს დამცველებს ძირითადად გვიწევს შეხება ეკონომიკასთან, სოციალურ პრობლემებთან, იმ ხელშეკრულებების სამართლებრივ ანალიზთან, რომლებიც რატომღაც გააფორმა სახელმწიფომ და არ არის მომგებიანი. ზოგჯერ მავიწყდება ხოლმე, რომ გარემოს დამცველი ვარ, იმიტომ რომ ძირითადად ვმეცადინეობ ეკონომიკას, იურისპრუდენციას და ყველაფერს, გარდა იმისა, რომ კალმახი არსებობს დარიალში, რაც ყველაზე ნაკლები არგუმენტია გადაწყვეტილების მიმღებისთვის. მაგრამ გადაწყვეტილების მიმღებები, ისევე როგორც ის ხალხი, რომელიც დღეს არ მოვიდა დისკუსიაზე, ვერ აცნობიერებენ, რამდენად მნიშვნელოვანია, რომ მდინარეში არის კალმახი. და სწორედ ამიტომ გვიხდება ლაპარაკი ყველაფერზე, გარდა გარემოს დაცვისა. იძულებულები ვართ, ჩვენ ჩავიხედოთ სამართლებრივ ანალიზებში, ჩვენ ვაკეთოთ ეკონომიკური შეფასებები, ვუყუროთ სოციალურ პრობლემებს და ამაზე ვილაპარაკოთ. მაგრამ ეს მარტო აქ არ არის, ასე ხდება სამწუხაროდ მთელ მსოფლიოში. არ გეგონოთ, რომ მხოლოდ ქართული მომენტია. გარემოს დაცვა მარტო იმ შემთხვევებში იმარჯვებს, თუ გვაქვს ძალიან კონკრეტული ეკონომიკური და სოციალური არგუმენტები. საბედნიეროდ აღმოჩნდა, რომ ის, რაც გარემოსდაცვითია, ამავდროულად ეკონომიკურია და პირიქით, რაც არ არის გარემოსდაცვითი, ის ძალიან ძვირი ჯდება. მარტო ამის ხარჯზე თუ გავდივართ.

ინვესტიცია გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შეიძლება ძალიან კარგი იყოს. სამწუხაროდ საქართველომ ძალიან ბევრი შანსი დაკარგა, რომ მოეზიდა ზუსტად ის ინვესტიციები, რომლებიც უფრო სუფთა ტექნოლოგიების განვითარებას, ენერგოეფექტურობას მიჰყოფდა ხელს. კანონმდებლობა არ არსებობს, თორემ ეს სწორედ ის ინვესტიციებია, რომლის მოზიდვა ყველაზე ადვილია, იმიტომ რომ ეს არის ის, რაზეც ამ წუთში ყველაზე დიდი მოთხოვნაა ბაზარზე.

ეკა წერეთელი - არ ვიცი რა მექანიზმებით შეიძლება მოხდეს, მაგრამ მგონია, რომ თუ ბავშვს სკოლაში ასწავლი, თუ რა კარგია ბუნება, რომ გაიზრდება, უფრო სენსიტიური იქნება რაღაც საკითხების მიმართ. ხომ არ თანამშრომლობთ განათლების სამინისტროსთან ამ თემაზე?

კიდევ ერთი კითხვა მაქვს - მწვანე აქტივიზმი თუ რეალურ ძალად არ ჩამოყალიბდება სამოქალაქო საზოგადოების მხრიდან, რომელიც თუნდაც მხარს

დაუჭერს სამინისტროს კარგ ინიციატივებს, რეალურ და გრძელვადიან შედეგს ვერ მივიღებთ. შეიძლება დღეს გააჩერონ ხუდონჰესის მშენებლობა, იმიტომ რომ ჰოლანდიელებმა რეკომენდაციები დადეს, მაგრამ იქვე ითქვა, რომ მოიწვევენ ექსპერტების ალტერნატიულ ჯგუფს, რომელმაც შეიძლება საწინააღმდეგო დასკვნა დადოს. ამიტომ ხალხის ინტერესი პერმანენტული უნდა იყოს.

ნინო შარაშიძე - თუ არ ვცდები 2007 წელს გაიცა პირველი ლიცენზია ტყეზე. მაშინ ტყეშელაშვილი იყო მინისტრი. საპროტესტო აქცია იგეგმებოდა და ძალიან დამაბული იყო სამინისტრო. მოვიდა მხოლოდ ათი ადამიანი. როდესაც სამოქალაქო აქტივიზმზე ვსაუბრობთ, რა თქმა უნდა ეს არის ის მამოძრავებელი ძალა, რომელმაც შემდეგ მიმართულება უნდა მისცეს მთავრობას, თუ საით წავიდეს. და როდესაც სამოქალაქო საზოგადოება ძალიან პასიურია, მთავრობა აძლევს თავს უფლებას, გაიმარტივოს და თვითონ მიიღოს გადაწყვეტილება და თვითონ განსაზღვროს მიმართულებები.

გოგი გვახარია - რამდენი ხანია ამ დისკუსიებს ვმართავთ. ჯერ ერთი ძალიან დიდი მადლობა იმისთვის, რომ ახალი ხელისუფლებების წარმომადგენლები მოდიან დისკუსიებზე ძველებისგან განსხვავებით. მაგრამ როცა მოდიოდნენ, როცა პრობლემებზე იყო საუბარი, სულ გვესმოდა, რომ რუსეთი იყო დამნაშავე ძირითადად. ახლა ძალიან დიდი ბოდიში ახალი ხელისუფლების წარმომადგენლებთან, მაგრამ აი უკვე მერამდენე მინისტრის მოადგილე მოდის და ნახევარი გამოსვლა ეთმობა ხოლმე წინა ხელისუფლების პრობლემებს და შეცდომებს. დავივიწყოთ, უკვე ექვსი თვე გავიდა. ფაქტია, რომ ენერგეტიკის მინისტრი აკეთებს განცხადებას. ვამბობთ, რომ სამოქალაქო საზოგადოება უნდა იყოს აქტიური, მაგრამ როგორ უნდა იყოს, როდესაც ენერგეტიკის მინისტრი ამბობს, რომ სამოქალაქო საზოგადოება ფინანსდება უცხოეთიდან. ეს არის სკანდალური ფრაზა, რომელზეც ჩემი აზრით გარემოს დაცვის სამინისტროს უნდა ჰქონოდა ოფიციალური რეაქცია. მთავრობას უნდა გაეკეთებინა განცხადება. პრემიერ-მინისტრს უნდა გაეკეთებინა განცხადება, იმიტომ რომ ეს არის ძალიან სერიოზული. ალბათ გახსოვთ, ქალბატონი ნაირა გელაშვილი იყო პირველი ადამიანი, რომელმაც არჩევნებიდან ორი კვირის მერე გააკეთა განცხადება, რომ ხმა მისცა „ქართულ ოცნებას“ და გარემოს დაცვის პრობლემები წამოჭრა პირველ რიგში. იმიტომ რომ პირველი, რასაც გვპირდებოდნენ, არ შესრულდა სწორედ ამ თვალსაზრისით. მე მგონი ეკას სწორედ ეს ჰქონდა მხედველობაში.

ნინო შარაშიძე - თქვენ ფიქრობთ, რომ ჩვენ უნდა გავგვეკეთებინა განცხადება იმაზე, როგორი ცუდი განცხადება გააკეთა კალამემ? ეს პრემიერს შეუძლია გააკეთოს.

გოგი გვახარია - რა თქმა უნდა პრემიერს უნდა გაეკეთებინა, მაგრამ როცა არ აკეთებს?

ნინო შარაშიძე - კალამის განცხადება არის ისეთი, რომელზეც თითოეულ ადამიანს აქვს უფლება გააკეთოს კომენტარი. ჩვენი როლი კალამის განცხადებასთან დაკავშირებით რატომ არის განსხვავებული ნებისმიერი სხვა სამინისტროსგან? ჩვენ გვაქვს ძალიან კონკრეტული საკითხები ენერგეტიკის სამინისტროსთან მიმართებაში, რომელშიც ძალიან განსხვავებული მოსაზრებები გვაქვს და საკმაოდ რთულად მიდის

მოლაპარაკება მათთან დაკავშირებით. ჩვენ ჩვენი მხრივ გავაკეთეთ განცხადება, როდესაც ბრალი დაგვდეს, რომ თითქოს საერთაშორისო ექსპერტებს არ მივაწოდეთ საკმარისი ინფორმაცია, მაგრამ კალამის განცხადებაზე არ გაგვიკეთებია.

ჯიმშერ წიკლაური - მე ყაზბეგის რაიონის მაცხოვრებელი ვარ. ჩვენ უკვე რამდენჯერმე მოგვიწია შეხვედრა ქალბატონ ნინოსთან ყაზბეგის თემასთან დაკავშირებით. სულ არის საუბარი საზოგადოების პასიურობაზე. თუ გაქვთ კონკრეტული რეკომენდაციები, მოსაზრებები საზოგადოების გააქტიურებათან დაკავშირებით. ჩემი აზრით, ამ საკითხებში ჩართვას წარმოიდგენენ როგორც პოლიტიკაში ჩართვას და პოლიტიკურ დაპირისპირებაში ან ერთ ან მეორე მხარეს დგომას, რაც ახალგაზრდების აქტიურობას ხელს უშლის. ჯერ კიდევ ზომავენ, ჯერ კიდევ აცლიან. არადა ეს ისეთი თემებია, სწორედ ახალგაზრდებისთვის გვინდა. ჩვენმა მშობლებმა დაგვიტოვეს და ჩვენც უნდა დაგიტოვოთ თქვენ და თქვენი მხარდაჭერაც გვჭირდება იმისათვის, რომ ეს პირველი ბარიერები გადაილახოს. მე მაგალითად ასე წარმომედგინა, რომ როგორც კი თოვლი დადნებოდა და გზა გაიხსნებოდა, თბილისის საზოგადოება მოინდომებდა ჩამოსვლას და საკუთარი თვალით ნახვას, რა ხდება. როგორ უნდა გადავლახოთ ეს პასიური პოზიცია? როგორ უნდა დავაჯეროთ საზოგადოება, რომ ეს მათია.

გოგი გვახარია - პარლამენტში ვინ გყავთ?

ჯიმშერ წიკლაური - მირიან წიკლაური. მისი პოზიცია და განწყობილება ჩვენი პოზიციაა, მაგრამ რა გამოვიდა აქედან?

ლევან ლორთქიფანიძე - პარლამენტში უფრო საინტერესოა “მწვანეთა პარტიის” დეპუტატის პოზიცია, რომელიც საუბრობს იმაზე, როგორ წაართვეს მუშტაიდის პარკში ოფისი. მისი სამი გამოსვლა მოვისმინე და სამივე ამ თემაზე. ამას გარდა ერთი საკანონმდებლო ინიციატივა ჰქონდა, როგორ აიღოს პარტიამ, რომელიც არ იყო კოალიციის სრულუფლებიანი წევრი, დამატებითი დაფინანსება სახელმწიფოს მხრიდან.

მანანა ქოჩლაძე - აბსოლუტურად გეთანხმებით, მაგრამ მოდით ნუ გადავიტანთ ყურადღებას სხვა საკითხზე. ვეთანხმები ამ ბატონს, მეც ძალიან მაწუხებს ახალგაზრდების პასიურობა. მე მოვესწარი ხუდონჰესის აქციების დაწყებას, დავით-გარეჯშიც ყოველ მეორე კვირას დავდიოდით. მაშინ სხვანაირი აქტიურობა იყო. არ გვეშინოდა, რომ მოგვაწებებდნენ ამა თუ იმ ძალის მომხრეობას. ძალიან ხშირად გამოგია არასამთავრობოებისგან, რომ ისინი არ ერევიან პოლიტიკაში. მაპატიეთ, მაგრამ ამ ქვეყანაში პირს რომ ალებ, ის უკვე პოლიტიკაში ჩართვას. ვერ დავიწყებ კეკელუცობას, რომ პოლიტიკაში არ ვერევი. უბრალოდ არ ვარ პოლიტიკოსი და ამას არ ვაკეთებ პოლიტიკური ინტერესების გამო. ეს სხვადასხვა რამეა.

ძალიან ხშირად გვესმის ეს უნივერსიტეტის სტუდენტებისგან და სულ მიკვირს ხოლმე, როგორ შეიძლება, რომ მარტო იმიტომ, რომ რომელიმე პარტიის მხარდამჭერებად არ წარმოჩნდნენ, საკუთარი აზრი არ გამოთქვან. ძალიან მშურს სომხეთის საზოგადოების, იმიტომ რომ ძალიან მჭიდროდ ვთანამშრომლობთ მთელ რიგ სომხურ ორგანიზაციებთან და მათ აქვთ ფანტასტიური დასაყრდენი ძალა

აქტივისტების სახით. ეს ის აქტივისტები არიან, რომლებიც მაშტოცის პარკში სამი თვე ისხდნენ ისე, რომ ზემოდან ათოვდათ და პოლიცია კარვის დადგმის საშუალებას არ აძლევდა. წარმოიდგინეთ, რა პირობებში იყვნენ 17-18 წლის ახალგაზრდები. მაგრამ ეს არ ყოფილა ერთი შემთხვევა, უბრალოდ, ამის შესახებ გავიგეთ საქართველოში. ეს ადამიანები აქტიურ კამპანიებს აწყობენ ჰესებთან დაკავშირებით, რაზეც იქაც ბუმიან. რამდენიმე ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობა საერთოდ შეაჩერეს უკანასკნელი ექვსი თვის განმავლობაში. თქვენ იცით, რომ იქ ძალიან ფართოდ არის განვითარებული მომპოვებითი მრეწველობა და აქტიურად მუშაობენ ამ მიმართულებით. თბილისშიც ძირითადად ახალგაზრდები ჩამოდიან, მაგრამ ჩვენ ძალიან გვიჭირს აქედან ვიღაცის გამოვლა. ჩვენთან დისკუსიები არ ეწყობა ასეთ თემებზე. მათ რომ ვუსმენ ხოლმე ვფიქრობ, რომ ამ საზოგადოებას აქვს მომავალი. კალაძე რომ გამელანძლა და მასაც გაველანძლზე, ჩათვალეთ, რომ ამ თემაზე ორი კვირის განმავლობაში იქნებოდა ტელევიზიებში დისკუსია. პიროვნულ შეურაცხყოფაზე თუ გადავალთ, მაშინვე გვეყოლება მედია, მაგრამ როდესაც კონკრეტულ საკითხებზე ვლაპარაკობთ, ის უკვე აღარავის აინტერესებს. ასეთ საკითხებზე ლაპარაკი არ გვიყვარს, იმიტომ რომ ეს მოითხოვს მომზადებას, აქ შრომის თემაც ჩნდება.

ბოლო დროს ხომ თითქოს გამოცოცხლდა გარემო, დისკუსიებიც გაჩნდა, მაგრამ ეს დისკუსიები ისევე არაფერზე არ არის. გაუთავებელი დისკუსიები იმართება გვინდა თუ არა ნატო და ევროკავშირი. რით ვერ შევთანხმდით? ერთ წელიწადში ზუსტად შემემძლება გითხრათ, მიდის ეს მთავრობა ევროკავშირისკენ თუ არა. ეს გამოჩნდება იმაში, რამდენად იქნება ევროკავშირის დირექტივებთან შესაბამისობაში საკანონმდებლო ცვლილებები. ძალიან მარტივად დავინახავთ ყველაფერს. ჯერ არაფერი გაუკეთებიათ. რასაც აკეთებენ, ჯერ იმ გადაწყვეტილებებზე, სამწუხაროდ არ არის დისკუსია. ხუდონთან დაკავშირებით, მსოფლიოში ყველაზე ავტორიტეტული ორგანიზაციაა გარემოს ზემოქმედების შეფასებებთან დაკავშირებით, ერთი თოქ-შოუ მაინც თუ გინახავთ, სადაც ამ საკითხზე იქნებოდა საუბარი? იყო სიუჟეტები, მაგრამ განხილვა, თუ რა მოხდა სინამდვილეში, არ ყოფილა და არც იქნება. ვერ წარმომიდგენია, რომ რომელიმე თოქ-შოუს წამყვანი მოემზადოს ამ თემაზე გადაცემის წასაყვანად. ეს არის სამწუხაროდ, რომ შრომა გვეზარება.

გოგი გვახარია - მესმის, რომ მედიის როლი ძალიან დიდია, მაგრამ იქნებ მაინც ყველაფერი მედიას არ ავკიდოთ. ამასწინათ ვუყურებდი, ერეკლე დეისაძემ თქვა, რა დროს ID ბარათებია, როცა ხალხი ასეთ დღეშია, მედია კი მარტო ამაზე აკეთებს აქცენტს, როცა ამდენი სოციალური პრობლემააო. აზრი გასაგებია, მაგრამ გარწმუნებთ, რომელიმე სხვა არხზე, იმ დროს, როდესაც ვთქვით, „რუსთავი2-ზე“ ID ბარათებზე იყო დისკუსია, ყოფილიყო გადაცემა რომელიმე სოციალურ თემაზე, მას ნულოვანი რეიტინგი ექნებოდა. მედიამ უკვე მოამზადა ეს საზოგადოება. სწორია, სკოლიდან უნდა დაიწყოს ყველაფერი.

ნინო შარაშიძე - მედიის როლი უმნიშვნელოვანესია. თვითონ საკითხის გაშუქების თვალსაზრისით, როდესაც ვამბობთ, რომ გარემოს დაცვა არ არის აქტუალური საზოგადოებაში, ვინ უნდა გახადოს ის აქტუალური? ძალიან ბევრმა და მათ შორის მედიის როლი უმნიშვნელოვანესია. მიკვირს ხოლმე, როგორ აშუქებენ საკითხს, ან როგორ შეკითხვებს სვამენ. ძალიან ხშირად, როცა პრობლემა გვაქვს, გვინდა

მედიამ იმ კუთხით გააშუქოს, რომ საზოგადოებამ აიტაცოს ეს საკითხი. სამწუხაროდ ეს ძალიან რთულია.

გოგი გვახარია - არ იტაცებს საზოგადოება და იმიტომ.

ნინო შარაშიძე - არც მედია აწვდის იმ ფორმით. ამდენი ხანია ხუდონზეა საუბარი და რატომ არის ეს პრობლემა რეალურად, ამაზე არავინ საუბრობს. მარტო იმაზეა ლაპარაკი, რომ ენერგეტიკის სამინისტროს უნდა, გარემოს დაცვის სამინისტროს არ უნდა, ამ ფორმით შუქდება. რა შეიძლება გამოიწვიოს, რა რისკებთან არის დაკავშირებული, ამაზე არავინ ლაპარაკობს.

გოგი გვახარია - გერმანიაში მწვანეთა მოძრაობა, „მწვანეთა პარტია“ პოლიტიკური პარტიაა. სწორად ახსენა ბატონმა ლევანმა მწვანე პარლამენტარის ფუნქცია. ჩვენთან არსებობს ეს პარტია, მაგრამ მის საქმიანობას ვერ ვხედავთ. გამოუხატავს საზოგადოებას აზრი ამ საკითხზე? თვითონ კოალიციას გამოუხატავს პოზიცია, რომ „მწვანეთა პარტიის“ წარმომადგენელი რომ არის პარლამენტში, რას აკეთებს, ამასთან დაკავშირებით?

- განცხადება განცხადებად დარჩება. ვიფიქრეთ, რომ შეიძლება კანონპროექტი შევიტანოთ, რომ გაგრძელდეს ამ თემაზე მსჯელობა და ვიდაც უფრო გამოფხიზლდეს. კანონპროექტი გავა თუ არა, ამის მიუხედავად, ვფიქრობთ, რომ ეს შეიძლება აქტიურობის ერთ-ერთი ფორმა იყოს. ერთ რამეში დარწმუნებული ვარ, ეს ჰესი იქ არ იმუშავებს. შეგვრჩება დანგრეული დარიალი, გაყვანილი ახალი „როკის გვირაბი“, ისიც რვა კმ-ის სიგრძისაა და ესეც, ოღონდ არ ვიცით, რისთვის. ხვალ რომ გვკითხავენ, სად ვიყავით, რა ვქნათ, აქა ვართ, ვლაპარაკობთ. ხელისუფლების ერთ-ერთი შტო, გარემოს დაცვის სამინისტროც ძალიან აქტიურად ლაპარაკობს, მითითებები და დარიგებებიც მიგვიღია, მაგრამ შედეგს ვერ ვხედავთ.

ნინო შარაშიძე - ძალიან ბევრი პარლამენტარი, მათ შორის მაჟორიტარი პარლამენტარები, ჩვენთან სამსახურში მოდიან და გვეუბნებიან, როგორი აღშფოთებულები არიან ამა თუ იმ ჰესის მშენებლობის გამო, მაგრამ ხმამაღლა არ გამოხატავენ. ღიად ამაზე არ საუბრობენ და ამაზე ძალიან მწყდება გული. ძალიან მინდა, რომ ყველამ ღიად გამოხატოს თავისი პოზიცია და ნუ ექნებათ ისეთი პოზიცია, რომ ჩვენ ჩუმად გვითხრან და მხოლოდ ჩვენ ვიყოთ ღიად გამხმომავნებლები. ძალიან ბევრი ადამიანია წინააღმდეგი, მაგრამ ხმამაღლა არავინ ლაპარაკობს. მაგრამ პარლამენტარების შემთხვევაში კიდევ სხვა მასშტაბებზეა საუბარი.

განსახლების საკითხსაც მინდა შევეხო. აღმოვაჩინეთ, რომ ჩვენი კანონმდებლობის მიხედვით განსახლების საკითხი არც ერთი სამინისტროს ფუნქცია არ არის. ვინ არის პასუხისმგებელი ხაიშის მოსახლეობის გადასახლებისას მათი ინტერესების დაცვაზე? კანონში ზოგადად წერია, რომ მთავრობასთან უნდა შეთანხმდეს განსახლების გეგმა.

სალომე ცისკარაული - ცოტა დამაგვიანდა და მეგონა, ჩემთვის სკამი აღარ იქნებოდა, მაგრამ სამწუხაროდ სხვა რეალობა დამხვდა. მოხარული ვიქნებოდი თუ ქალბატონ ანას და ბატონ შოთას სამოქალაქო ქმედების მაგალითს ბევრი ახალგაზრდა

მოსმენდა და გაიზიარებდა. ძალიან კარგად მახსოვს ქალბატონ მანანას გამოსვლა „რედისონში“ ხუდონთან დაკავშირებით. ალბათ გახსოვთ გარემოს დაცვის სამინისტროში იყო „მწვანე კლუბი“ და მისი ერთ-ერთი აქტივისტი ვიყავი. მაგრამ აღმოჩნდა, რომ ის მხოლოდ პიარზე იყო გათვლილი. გარკვეული დროის შემდეგ შეიკრიბნენ ადამიანები, რომლებსაც მართლა სურდათ რაღაცის გაკეთება, კაპიკ-კაპიკ ავაგროვეთ ფული და ჩამოვაყალიბეთ არასამთავრობო ორგანიზაცია „მწვანე კლუბი“. ვაკეთებდით რაღაცებს, რაც შეგვეძლო. მთელი გულით გვინდოდა კარგი საქმის გაკეთება. შემდეგ ისე მოხდა, რომ დავიშალეთ. თუმცა ახალგაზრდებში მწვანე საქმის კეთების სურვილი ძალიან დიდი იყო. პრობლემაა არაორგანიზებულობა. დღესაც „ფეისბუქზე“ უამრავი ახალგაზრდა მწერს და მეკითხება, რა გააკეთოს. კარგი იქნებოდა, გარემოს დაცვის სამინისტროში ჩვენთვის ერთი ოთახი მაინც რომ გამოეყოთ, სადაც ახალგაზრდები შეიკრიბებოდნენ და მწვანე საქმიანობაში საკუთარ წვლილს შეიტანდნენ.

ჩემი აქ მოსვლის მიზანი იყო გამეგო რას ნიშნავს „მწვანე აქტივიზმი“, მაგრამ სიმართლე გითხრათ, პასუხი ვერ მივიღე, თუ როგორ შეიძლება გავხდე „მწვანე აქტივისტი“. ვასწავლი აზერბაიჯანელ ბავშვებს და მინდა გითხრათ, რომ მათ გარემოსდაცვითი ყველა საერთაშორისო დღე იციან. დარწმუნებული ვარ, თბილისის სკოლებში რომ შეხვიდეთ, იქ ეს არ ეცოდინებათ. ამ კუთხით განათლების სამინისტროსთან თანამშრომლობა ძალიან მნიშვნელოვანია. როდესაც ამ თემაზე მინდოდა პრეზენტაციის გაკეთება სკოლაში, აღმოვაჩინე, რომ სკოლაში არის შექმნილი გარემოსდაცვითი კომიტეტები. უამრავი რაღაცის გაკეთება შეიძლება. გარემოს დაცვის სამინისტროს ახლა ეძლევა საშუალება პიარზე გათვლილი საქმე რეალურ საქმედ გადააქციოს.

ასევე მაინტერესებს, რა ხდება რაჭაში დაგეგმილ ჰესებთან დაკავშირებით.

გიორგი ხარიბეგაშვილი, სოციოლოგი - ვერ ვიტყვი, რომ ჩვენს საზოგადოებას გარემოს დაცვის საკითხები საერთოდ არ აინტერესებს, უბრალოდ, ჩვენთან ეს პრობლემა თუ წუხილი ტელევიზორის ყურებისას გამოიხატება. ვფიქრობ ეს პოსტსაბჭოთა მენტალობის ბრალია. ასევე მიდის საუბარი იმაზე, რომ ჩვენთან სამოქალაქო საზოგადოება ძალიან პასიურია, ჩემი აზრით კი პრობლემა ის არის, რომ არ ხდება საზოგადოებაში არსებული ინტელექტუალური თუ ფინანსური რესურსის სათანადო დონეზე მობილიზება. იქნებ გაიმართოს დისკუსიები იმაზე, თუ როგორ მოახდინოს საზოგადოებამ თავისი პროტესტის ორგანიზება.

თათული თოდუა, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია - მეჩვენება, რომ როდესაც გარემოს დაცვაზე ვსაუბრობთ, ყოველთვის ვგულისხმობთ, რომ ყველას გვესმის გარემოს დაცვის მნიშვნელობა. ეს შეიძლება არ იყოს სწორი დაშვება და ამ მხრივ, ვფიქრობ, რომ არსებობს ინფორმაციის დეფიციტი საზოგადოებაში. მაგალითად, იშვიათად ხდება იმ ურთიერთდამოკიდებულების ჩვენება, რა ზიანი შეიძლება მიადგეს ადამიანების ფიზიკურ ან ფსიქიკურ ჯანმრთელობას გარემოს დაზიანებისა და განადგურების გამო. გარემო ძირითადად მაინც ესთეტიკურ ჭრილში განიხილება. ერთ-ერთმა ჩემმა მეგობარმა ისიც კი თქვა, რომ ძალიან კარგია პლენხანოვზე ხეები რომ მოჭრეს, იმიტომ რომ შენობების ფასადი გამოჩნდა. ეს იმას ნიშნავს, რომ გარემოს ინტერიერის ჭრილში განიხილავ. სიღრმისეული გააზრება, რა საფრთხის შემცველი შეიძლება იყოს გარემოსადმი უდიერი დამოკიდებულება ან რა კორელაცია

არსებობს სიმსივნური დაავადებების მატებასა და გარემოს დაუცველობას შორის თითქოს ცხადი არ არის. ამაზე არ არის კვლევები, თუმცა კი საჭიროა, რომ მუდმივი კვლევის საგანი იყოს. მაგალითად ერთმა ჩვენი იმერელმა ნათესავმა გაგვიზიარა საკუთარი შთაბეჭდილება, რომ იმერეთის მასშტაბით ზესტაფონი გამოირჩევა სიმსივნური დაავადებების გამსაკუთრებით მაღალი რიცხვით. ალბათ ყველანი ხვდებით, ეს რას შეიძლება უკავშირდებოდეს. მაგრამ ეს პიროვნებების დაკვირვების შედეგია და ციფრებით გამოხატული და რაციონალური სახით მოწოდებული, არ გვინახავს. ალბათ მნიშვნელოვანია, რომ გარემოს დაცვის სამინისტროსთან ერთად ამ დეფიციტის შევსება ჯანდაცვის სამინისტრომაც სცადოს, რათა ჯანდაცვის კუთხით არგუმენტებმა წინა პლანზე წამოიწიოს.

ლია ჯაყელი - ფაქტია, რომ თუ გარემოს დაცვას იმ ორგანიზაციებს, რომლებიც ამაზე მუშაობენ, არ უმაგრებს მხარს საზოგადოების მნიშვნელოვანი ნაწილი, ეფექტურად წინ ვერ წავალთ. ყველაზე უკეთესი მედიატორი მაინც არის მედია. მედია-პროექტები უნდა განხორციელდეს აუცილებლად. ამაში ღრმად ვარ დარწმუნებული. ჩემი აზრით ასეთი პროექტები უნდა იყოს წახალისებული და ვინც იტვირთა ამ საკითხებზე მუშაობა, უნდა განხორციელოს რადიო და ტელეპროექტები. მხოლოდ ელექტრონული ბიულეტენები მე მგონი არ არის ეფექტური.

- ამბობთ, რომ საზოგადოება არ აქტიურობს, მაგრამ ჩვენი საზოგადოება ბოლო ოცი წელია, ხომ ხედავთ, ძალიან პრაგმატული გახდა. სხვა დრო იყო ეროვნული მოძრაობის დასაწყისი, მაშინ რომანტიკოსები ვიყავით. ახლა უანგაროდ ძალიან იშვიათად რომ ვინმემ რამე გააკეთოს. ამიტომ ყაზბეგის რაიონი იქნება თუ ონის, თავისი ინტერესები თვითონვე უნდა დაიცვას. საზოგადოება მაშინ გააქტიურდება, როდესაც რაღაც პრობლემა მას უშუალოდ შეეხება.

კიდევ ერთი საკითხი მაინტერესებს, თურქეთში მტკვარზე უნდა აშენებულიყო ჰიდროელექტროსადგური. მისი აშენების შემთხვევაში მტკვარი საერთოდ შრებოდა. მაინტერესებს, ამ ჰესის მშენებლობა შეჩერებულია თუ გრძელდება.

მანანა ქოჩლაძე - ყველა ის ჰესი, რომელიც იყო „ნაციონალური მოძრაობის“ დაგეგმილი, დღესაც ძალაშია, ვინაიდან დადგენილება, რომლის გაუქმებასაც ჩვენ ვითხოვთ, ჯერაც არ გაუქმებულა. გარდა ამისა ზოგიერთ ჰესზე უკვე გაფორმებულია ხელშეკრულება. რაჭის ჰესებთან დაკავშირებით ვიცით, რომ დაწყებულია გაურკვეველი წინასწარი მოსამზადებელი სამუშაოები. თუმცა ინფორმაცია ძალიან ძნელი მოსაპოვებელია. ჩვენი მუშაობის ერთ-ერთი მთავარი შემადგენელი ნაწილია მოსახლეობასთან უშუალო მუშაობა. ადგილზე ვცდილობთ გავიჩინოთ ისეთი პარტნიორები, როგორც მაგალითად, შოთაა. როგორც გახსოვთ 2010 წელს რაჭის მოსახლეობამ გააჩერა ჰესების მშენებლობა. მაშინ ინვესტორმა გვითხრა, რომ არ ელოდებოდნენ მოსახლეობის მხრიდან ასეთ წინააღმდეგობას. იგივე ინვესტორი ახლა აჭარაში აშენებს ჰესს. ეს მიწისძვრამდე მოხდა, თუმცა არც მიწისძვრის შემდეგ ამოულია სახელმწიფოს ეს ჰესი განვითარების გეგმიდან.

საერთოდ, ვცდილობთ ავუხსნათ ენერგეტიკის სამინისტროს, რომ ქვეყანას სჭირდება ენერგობალანსი, როგორც ყველა ნორმალურ ქვეყანას. ქვეყანას სჭირდება ენერგეტიკის განვითარების გეგმა, ყველა შესაძლებელი სცენარი, მათი ეკონომიკური, სოციალური და გარემოსდაცვითი ფასის დადგენა და შემდეგ ყველაზე ოპტიმალური

სცენარის ამორჩევა. პრობლემა ის არის, რომ ენერგეტიკის სამინისტროში ძირითადად ძველი შემადგენლობაა დარჩენილი. თუ მოვახერხებთ და ავუხსნით სამინისტროს და ამ ყველაფერს გაიგებენ, მაშინ ნამდვილად უკეთესად წარიმართება ყველაფერი. ის, რომ არცერთი ჰესი არ აშენდეს, რასაკვირველია ნონსენსია, მაგრამ სწორედ ამ გეგმამ უნდა განსაზღვროს სად, რამდენი და რის ფასად უნდა აშენდეს.

თურქეთი დღეს არის ერთ-ერთი ყველაზე აგრესიული ჰიდრომშენებელი. დერივაციული ჰესების პრაქტიკა სწორედ თურქეთიდან შემოვიდა. თითქმის მთელ შავიზღვისპირეთში ყველა სოფელში შექმნილია ფერმერების თემები, რომლებიც თავს იცავენ ჰიდრომშენებლებისგან. თურქეთში ეს არის ერთ-ერთი ყველაზე აქტიური პრობლემა. თითქმის მთელი თურქეთის მიმართულებით დიდი კაშხლებიც მოიაზრება და პატარებიც, იმიტომ რომ ძალიან ცუდი მეთოდებით ხდება შენება.

გული მწყდება, სადაც არ უნდა ჩავიდეთ, იქნება ეს ინგლისი თუ სხვა ქვეყანა, ხშირად მხვდება უნივერსიტეტის სტუდენტების თხოვნა შეხვედრებზე. მოხარული ვიქნები, თუ მართლაც გაუკეთებთ ორგანიზებას სტუდენტებთან შეხვედრებს. იმ თემებზე, რაც ვიცი, მოვალ და გეტყვით, რისი გაკეთება შეიძლება და რაც არ ვიცი, შეიძლება უცხოელი მეგობრების ჩამოყვანა ან ჩემი სხვა კოლეგა შეგახვედროთ. მოხარული ვიქნები, თუ იქნება ასეთი ინიციატივები.

ნინო შარაშიძე - გარემოსდაცვით განათლებაზე იყო საუბარი, რაც რა თქმა უნდა, უმნიშვნელოვანესია. ჩვენ სტრატეგია გვაქვს შემუშავებული. გვქონდა შეხვედრები განათლების მინისტრის მოადგილესთან და მათი მხრიდან არის დაინტერესება. ახლა უნდა მოვიფიქროთ, როგორ განვახორციელოთ. „ორჰუსის“ ოფისში იყო ასეთი შეხვედრებისთვის ოთახის შესაძლებლობა. შემდეგ, როდესაც ენერგეტიკა გადავიდა გარემოს დაცვის სამინისტროში, ის ოთახი დაიკავეს და ამიტომ გაუქმდა. ახლა ვქმნით განათლებისა და ინფორმაციის ცენტრს.

არ შემიძლია არ დაგეთანხმოთ, რომ უმნიშვნელოვანესია ამ კორელაციების დადგენა, თუნდაც იმისთვის, რომ კამათის დროს გქონდეს საფუძველი. მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციას აქვს ასეთი პროცესი - „გარემო და ჯანმრთელობა“, მუშავდება ინდიკატორები, რომლებიც ადგენს გარემოს დაბინძურებისაგან გამოწვეულ დაავადებებს. ჩვენთან არც ამ მხრივ მიმდინარეობს დაკვირვებები. ეს ინდიკატორები არ არის დანერგილი და ეს სფერო ამოსაწევია.

- ძალიან კონკრეტული შეკითხვა მაქვს. როდესაც ჰესის მშენებლობის დროს იცვლება პროექტი, მაგალითად სათავე ნაგებობის გადატანა ხდება სხვა ადგილზე, ან წყალმიმღები კაშხლის სიმაღლე იცვლება, საჭიროებს თუ არა ეს განმეორებით ნებრთვას გარემოს დაცვის სამინისტროდან?

ნინო შარაშიძე - საჭიროებს. „დარიალჰესის“ შემთხვევაში საჭიროებს გარემოზე ზემოქმედების ახალ შეფასებას და ნებრთვას უშუალოდ იმ მონაკვეთთან დაკავშირებით.

- არის თქვენთან ახალი განაცხადი შემოტანილი?

ნინო შარაშიძე - არა, მაგრამ არის საუბარი, რომ ამისთვის ემზადებიან და აუცილებლად შემოიტანენ.

- პროექტის მშენებლობა მიმდინარეობს. ამ დროს შეიცვალა სათავე ნაგებობის პროექტი. შეიძლება მშენებელმა განაცხადოს, რომ იმ ნაწილის შენება, რომელსაც ის ცვლის, ჯერ არ დაუწყია და იმის მიხედვით იმოქმედოს, მისცემენ თუ არა ნებართვას. და არ შეაჩეროს მიმდინარე მშენებლობა. მაგრამ ჰესი ერთი მთლიანი საინჟინრო ნაგებობაა. ერთმანეთზე დამოკიდებული წყალმიმღები კვანძი, გვირაბი და სხვა კვანძები. პროექტის შეცვლა ნიშნავს, რომ მან შეიძლება ვერ იმუშაოს. არ შეიძლება ნაწილის ცვლილება განვიხილოთ როგორც ნაწილის ცვლილება, იმიტომ რომ ეს ნიშნავს, რომ პროექტი მთლიანად ახალია. ამიტომ ის არგუმენტი, რომ შეუძლიათ სხვა უბნებზე მშენებლობის გაგრძელება, არა მგონია გონივრული და ლოგიკური იყოს, არც ის, რომ ცალ-ცალკე გასცეთ ნებართვა ცალკეულ უბნებზე. ალბათ ერთიან პროექტად უნდა აღიქმებოდეს. თუ ცვლილება მოხდა, მაშინ ალბათ უნდა გაჩერდეს მანამდე, ვიდრე თავიდან გადაწყდება მიზანშეწონილობა.

ნინო შარაშიძე - ეს შეკითხვა მეც გამიჩნდა და როცა დავსვი, მითხრეს, რომ საუბარია მხოლოდ სათავე ნაგებობის ცვლილებაზე და ამიტომ იქნება მხოლოდ ამ მონაკვეთზე შემოტანილი განაცხადი. ცალ-ცალკე არ გავცემთ ნებართვას. ახლა აშენებენ იმას, რაზეც გაცემულია ნებართვა და არ მისულან იქამდე, რის შეცვლასაც აპირებენ. ისინი ახლა უკვე გაცემული ნებართვის შესაბამისად მოქმედებენ.

- ხომ არ იცით ის ცვლილება იურიდიულად რა სტადიაშია?

ნინო შარაშიძე - როგორც ვიცი, „გამა“ ამზადებს ცვლილებებს.

გოგი გვახარია - ძალიან კონკრეტულ საკითხებს მივუბრუნდით. თუმცა უკვე უნდა დავასრულოთ დისკუსია. გმადლობთ.